Gaelscoil Phort Láirge
Polasai Bí Cineálta Scoile chun Iompar Bhulaíochta a chosc agus dul i ngleic léi 2026

Ghlac Bord Bainistíocht Gaelscoil Phort Láirge an polasaí seo a leanas chun iompraíocht bhulaíochta a chosc agus dul i ngleic léi.
Comhlíonann an polasaí seo go hiomlán ceanglais Bí Cineálta: Gnásanna chun Iompraíocht Bhulaíochta a Chosc agus Dul i nGleic léi do Bhunscoileanna agus d'lar-bhunscoileanna 2024.
Aithníonn an Bord Bainistíochta go gcuireann iompraíocht bhulaíochta as do chearta an linbh mar a leagtar amach i gCoinbhinsiún na Náisiún Aontaithe um Chearta an Linbh. Tá freagracht orainn go léir, mar phobal scoile, oibriú le chéile chun iompraíocht bhulaíochta a chosc agus dul ingleic léi agus chun déileáil leis an tionchar diúltach a bhíonn ag iompraíocht bhulaíochta.
Táimid tiomanta do chinntiú go gcoinnítear gach scoláire a fhreastalaíonn ar ár scoil saor ó dhíobháil agus go bhfuil folláine ár scoláirí chun tosaigh i ngach rud atá á dhéanamh againn. Aithnímid an tionchar diúltach a d'fhéadfadh a bheith ag iompraíocht bhulaíochta ar shaol ár scoláirí agus táimid tiomanta go hiomlán d'iompraíocht bhulaíochta a chosc agus dul i ngleic léi.

Deimhnímid go ndéanfaimid, i gcomhréir lenár noibleagáidí faoi reachtaíocht chomhionannais, gach beart atá indéanta de réir réasúin chun ciapadh scoláirí nó baill foirne a chosc ar aon cheann de na naoi bhforas a shonraítear: inscne, stádas sibhialta, stádas clainne, claonadh gnéasach, reiligiún, aois, míchumas, cine agus a bheith mar bhall den Lucht Siúil.

Sainmhíniú ar an mbulaíocht
Tugtar sainmhíniú ar an mbulaíocht in Cineáltas: Plean Gníomhaíochta ar an mBulaíocht agus Bí Cineálta: Gnásanna chun Iompraíocht Bhulaíochta a Chosc agus Dul i nGleic léi do Bhunscoileanna agus d'lar-bhunscoileanna mar iompraíocht spriocdhírithe, ar líne nó as líne a dhéanann dochar. D'fhéadfadh an dochar a dhéantar a bheith fisiciúil, sóisialta agus/nó mothúchánach. Leanann iompraíocht bhulaíochta ar aghaidh thar thréimhse ama agus bíonn neamhchothroime cumhachta i gceist ann sa chaidreamh idir beirt nó grúpaí daoine sa tsochaí. Tugtar an sainmhíniú mionsonraithe i gCaibidil 2 de ghnásanna Bí Cineálta.

Ní mór do gach scoil polasaí Bí Cineálta a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm ina leagtar amach conas a chuireann pobal na scoile cosc ar iompraíocht bhulaíochta agus conas a théann sé i ngleic léi. Déantar foráil i gCód Iompraíochta na scoile do straitéisí chun déileáil le hiompraíocht mhíchuí nach iompraíocht bhulaíochta í.

Mír A: Forbairt/athbhreithniú ar ár bpolasaí Bí Cineálta chun iompraíocht bhulaíochta a chosc agus dul i ngleic léi

Tugadh deis do gach ball dár bpobal scoile ionchur a bheith acu i bhforbairt/athbhreithniú an pholasaí seo.

	Dáta an Chomhlairliúchán	Modh an Chomhlairliúchán
Foireann na Scoile	04/03/26	Cruinniú Foirne
Scoláirí	20/03/26	Suirbhé & tionól
Tuismitheoirí	Márta 2026	Suirbhé, Cruinniú CnaT
Bord Bainistíochta	23/03/26	Cruinniú

An dáta ar faomhadh an polasaí: 23/03/26
An dáta is déanaí a ndearnadh athbhreithniú ar an bpolasaí: Bealtaine 2025

Mír B: Iompraíocht Bhulaíochta a Chosc
Leagtar amach sa mhír seo na straitéisí coisctheacha a úsáidfidh an scoil. Ina measc sin tá straitéisí atá dírithe go sonrach ar iompraíocht bhulaíochta ar líne a chosc, iompraíocht bhulaíochta homafóbach agus trasfhóbach, iompraíocht bulaíochta ciníche, iompraíocht bulaíochta gnéasaí agus ciapadh gnéasach de réir mar is cuí. (Féach Caibidil 5 de ghnásanna Bí Cineálta).
Nuair atá straitéis choisctheach á cur i bhfeidhm beidh an scoil ag cuimhneamh ar dhul in mbun plé le baill de phobal na scoile i gcoitinne a mbíonn teagmháil rialta acu le scoláirí, amhail iad seo a leanas, nach liosta uileghabhálach é: tiománaithe busanna scoile, oifigigh leasa oideachais, oibrithe oideachais an Lucht Siúil agus na Romach, maoir thráchta, gnólachtaí áitiúla atá gar don scoil. Is féidir na baill sin den phobal scoile i gcoitinne a spreagadh chun iompraíocht bhulaíochta ar bith a thuairisciú don scoil de réir mar is cuí

Cultúr agus Timpeallachta

- Spásanna fisiciúla sábháilte
- Maoirseacht cuí
- Gaoil dearfach
- Duine fásta iontaofa

- Ceannaireacht éifeachtach
- Cultúr scoile dearfach agus ionchuimsitheach
- Gníomhachtaí breise mar shampla - ficheall, drámaíocht, peil, iománaíocht, Lego, Tráth na gCeist
- Ócáidí chun airgead a bhailiú do chárthanachtaí: GOAL, Banc Bia, Ospidéal na Leanaí srl (díolacháin, díolacháin cácaí, Lá na nGeansaithe/gan éide scoile)
- Ceardlanna le cáinteoirí/éascaitheoirí mar shampla FairTrade, Barnardos, Dogs Trust, Gardaí an Chósta
- Rannpháirtíocht tuismitheoirí: Fáilte roimh tuismitheoirí sa scoil agus gníomhachtaí eagraithe dóibh (maidin caife, ceachtanna Gaeilge, Lá na Seantuistí). Cumann na dTuismitheoirí a bhualann i rith na bliana.
- Cumarsáid rialta agus dearfach le tuismitheoirí trí nuachtlitreacha seachtainiúil a roinnt leo
- Tionól seachtainiúil
- Duaiseanna agus aitheantas a thabhairt do scoláirí
- Breithlaethanta a chéiliúradh
- Plé ar théamaí
- Taispeántais ó ranganna/bunaithe ar théamaí ábhartha
- Guth an pháiste a fhorbairt

Curaclam (Teagasc agus Foghlaim)

- An curaclam OSPS, na cláir Bí Sábháilte, OCG agus Misneach san áireamh Modhanna/cur chuigí OSPS mar sh. Am Ciorcail
- Scéalta soisialta
- Aistear
- Ról-imirt/Drámaíocht
- Obair beirte/ghrúpa
- Idirdhealú
- Cluichí Foirne - peil, iomáint, cispheil srl.
- Saor-scríbhneoireacht

Polasaí agus Pleanáil

- Polasaí Bí Cineálta
- Polasaí Bí Cinealta do Scoláirí
- An Cód Iompair
- Ráiteas Um Chumdach Leanaí
- An Polasaí Oideachais Speisialta An Polasaí Usáidte Inghlactha Gutháin Póca - GEN FREE Charter Diognáid san Ionad Oibre

- **An Straitéis Digiteach Féin-mheastóireacht scoile agus folláine Forbairt Ghairmiúil Chuí**

Caidreamh agus Comhpháirtíochtaí:

- **Tionscnamh feasachta atá aoisoiriúnach agus a fhéachann ar na cúiseanna atá le hiompraíocht bhulaíochta agus an tionchar atá aici, lena n-áirítear iad siúd a théann i ngleic le cairdeas a stiúradh, bulaíocht bunaithe ar fhéiniúlacht, bulaíocht chiníoch, bulaíocht hómafóbach/trasfhóbach, gnéasachas agus ciapadh gnéasach**
- **Tacú le rannpháirtíocht ghníomhach scoláirí i saol na scoile - Comhairle na nDaltaí le páistí ó Rang 3 - Rang 6**
- **Tacú le rannpháirtíocht ghníomhach tuismitheoirí saol na scoile: Buail leis an Múinteoir, maidin caife, cuireadh teacht isteach chuig ócáidí scoile, Cumann na dTuismitheoirí**
- **Tacú le gníomhachtaí a fhorbraíonn comhbhá, meas agus teacht aniar**
- **Tacaíocht piaraí amhail meantóireacht piaraí a spregadh**
- **Gníomhartha cineálta a chur chun cinn**
- **Fadhbréiteach a theagasc**
- **Díospóireacht a óstáil**

I measc na straitéisí chun iompraíocht chibearbhulaíochta a chosc tá na nithe seo a leanas, nach liosta uileghabhálach é:

- **an curaclam OSPS a chur i bhfeidhm**
- **comhráite rialta le scoláirí faoi chaidreamh atá measúil agus cineálta a chothú ar líne polasaí úsáide inghlactha don teicneolaíocht a fhorbairt agus a chur in iúl**
- **tagairt a dhéanamh d'iompraíocht chuí ar líne mar chuid de na caighdeáin iompraíochta sa Chód Iompair**
- **imeachtaí sábháilteachta ar líne a chur chun cinn nó a reáchtáil do thuismitheoirí atá freagrach as maoirseacht a dhéanamh ar ghníomhaíochtaí a leanaí ar líne**
- **lá na sábháilteachta idirlín a reáchtáil chun feasacht a threisiú maidir le hiompraíocht chuí ar líne**

I measc na straitéisí chun iompraíocht bulaíochta homafóbaí agus trasfóbaí a chosc tá na nithe seo a leanas, nach liosta uileghabhálach é:

- **timpeallacht fhisiciúil ionchuimsitheach a chothú agus a choinneáil, amhail póstaeir ábhartha a chur ar taispeáint**
- **tacaíocht piaraí a spreagadh amhail piarmheantóireacht agus gníomhaíochtaí a chothaíonn comhbhá**
- **steiréitíopaí inscne a cheistiú**

- **ceardlanna agus seimineáir a reáchtáil do scoláirí, d'fhoireann na scoile agus do thuismitheoirí chun feasacht a mhúscailt ar thionchar na hiompraíochta bulaíochta homafóbaí**
- **spreagadh a thabhairt do scoláirí labhairt amach nuair a fheiceann siad iompraíocht homafóbach ag tarlú**

I measc na straitéisí chun iompraíocht bulaíochta ciníche a chosc tá na nithe seo a leanas, nach liosta uileghabhálach é:

- **cultúr scoile a chothú ina ndéantar an éagsúlacht a cheiliúradh agus ina "bhfeiceann daltaí iad féin" ina dtimpeallacht scoile**
- **éagsúlacht na scoile ó thaobh cultúir de a bheith sofheicthe agus ar taispeáint**
- **iad siúd a fheiceann iompraíocht chiníoch a spreagadh chun tuairisc a thabhairt air tacaíochtaí a sholáthar d'fhoireann na scoile chun freagairt do riachtanais scoláirí a bhfuil teanga eile seachas an Ghaeilge nó an Béarla mar theanga baile acu, agus chun cumarsáid a dhéanamh lena dtuismitheoirí**
- **tacaíochtaí a sholáthar d'fhoireann na scoile chun tacú le scoláirí ó mhionlaigh eitneacha, lena náirítear scoláirí ó phobal an Lucht Siúil agus na Romach, agus chun cumarsáid a spreagadh lena dtuismitheoirí**
- **a chinntiú go léirítear in ábhar léitheoireachta na leabharlainne agus na dtéacsleabhar**

I measc na straitéisí chun iompraíocht bulaíochta gnéasaí a chosc tá na nithe seo a leanas, nach liosta uileghabhálach é:

- **a chinntiú go léiríonn baill foirne iompraíocht mheasúil agus go gcaitheann siad le scoláirí ar an mbealach céanna beag beann ar a ninscne**
- **a chinntiú go bhfuil na deiseanna céanna ag gach scoláire páirt a ghlacadh i ngníomhaíochtaí scoile beag beann ar a (h)inscne**
- **an éagsúlacht a cheiliúradh ar scoil agus aitheantas a thabhairt do rannpháirtíocht gach scoláire**
- **feachtais chun feasacht a mhúscailt, ceardlanna agus cuir i láthair a eagrú ar chomhionannas inscne agus meas**
- **tuismitheoirí a spreagadh chun na luachanna seo a bhaineann le meas a threisiú sa bhaile**

I measc na straitéisí chun ciapadh gnéasach a chosc tá na nithe seo a leanas, nach liosta uileghabhálach é:

- **eiseamláirí dearfacha a chur chun cinn laistigh de phobal na scoile**
- **steiréitíopaí inscne a d'fhéadfadh cur le ciapadh gnéasach a cheistiú**

Beart tábhachtach is ea maoirseacht chuí chun cabhrú le hiompraíocht bhulaíochta a chosc agus dul i ngleic léi.
Tá na polasaithe maoirseachta agus monatóireachta a leanas i bhfeidhm ag an scoil chun iompraíocht bhulaíochta a chosc agus dul i ngleic léi.

- **Múintear an Clár Bí Sábháilte i ngach rang, gach bliain, agus bíonn an príomhoide ag déanamh maoirseacht ar cur i bhfeidhm an cláir**
- **Tá maoirseacht á dhéanamh ag foireann na scoile ar na páistí an t-am ar fad, agus tá sceideal leagtha amach ina gclúdaítear ranganna na múinteoirí a bhfuil dualgas clóis acu, ar feadh cúig nóiméad roimh am sosa agus am lóin, chun iad a scoileadh dul chuig an leithreas srl.**
- **Tá triúr múinteoirí agus beirt cuntóirí riachtanais speisialta ar an gclós gach lá rith na hamanna sosa agus lóin.**
- **Bíonn na múinteoirí i mbun maoirseachta feicéalach agus ag rothlú timpeall an clóis i rith an sosa agus am lóin.**
- **Bíonn na cuntóirí ranga ag déanamh maoirseacht ar pháistí le riachtanais bhreise**
- **Ní bhíonn cead ag na páistí dul isteach i spásanna as radharc sa chlós agus bíonn cóin leagtha amach chun iad a stopadh**
- **Má bhíonn eachtra ar an gclós, cuireann an múinteoir ar dualgas an scéal in iúl don múinteoir ranga ag deireadh an loin.**
- **Bíonn na múinteoirí céanna leis na ranganna céanna chun leanúnachas a chinntiú agus aon patrún iompar a aithint.**

Mír C: Ag dul ingleic le hlompraíocht Bhulaíochta
Seo a leanas an múinteoir/na múinteoirí atá freagrach as dul i ngleic le hiompraíocht bhulaíochta:

- **An Phríomhoide**
- **An Leas-phríomhoide**
- **Na múinteoirí ranga**
- **Na múinteoirí oideachas speisialta**

Is iad seo a leanas na céimeanna a ghlacfaidh an scoil le fáil amach an raibh iompraíocht bhulaíochta á déanamh, na cuir chuige a glacfar chun dul i ngleic leis an iompraíocht bhulaíochta agus athbhreithniú a dhéanamh ar dhul chun cinn (féach Caibidil 6 de ghnásanna Bí Cineálta):

Agus an múinteoir ag aithint ar tharla nó nár tharla iompraíocht bhulaíochta ba chóir don mhúinteoir machnamh a dhéanamh ar na nithe seo a leanas: cad, cá háit, cathain agus cén

fáth? Má bhíonn grúpa scoláirí i gceist, ba chóir teagmháil a dhéanamh le gach scoláire ina (h)aonar ar dtús. Ina dhiaidh sin, ba chóir bualadh le gach scoláire atá i gceist mar ghrúpa.
Ag an gcruinniú grúpa, ba chóir go niarrfaí ar gach scoláire a c(h)untas féin ar ar tharla a thabhairt lena cinntiú go bhfuil gach duine sa ghrúpa soiléir faoi thuairimí a chéile.
Ba chóir tacaíocht a thabhairt do gach scoláire de réir mar is cuí, i ndiaidh an chruinnithe ghrúpa. B'fhéidir go mbeadh sé ina chuidiú freisin a iarraidh ar na scoláirí atá i gceist a gcuntas ar an eachtra/na heachtraí a scríobh síos.

Ní mór cloí leis na prionsabail seo a leanas agus aghaidh á tabhairt ar iompraíocht bhulaíochta:

- **a chinntiú go néistear leis an scoláire a bhfuil iompraíocht bhulaíochta á fulaingt aige/aici agus go gcuirtear é/í ar a s(h)uaimhneas**
- **iarracht a dhéanamh príobháideacht na ndaoine atá i gceist a chinntiú**
- **gach comhrá a dhéanamh go hiogair**
- **aois agus cumas na ndaoine atá i gceist a chur san áireamh**
- **éisteacht le tuairimí an scoláire a bhfuil iompraíocht bhulaíochta á fulaingt aige/aici maidir leis an mbealach is fearr chun dul i ngleic leis an gcás**
- **gníomhú go tráthúil**
- **tuismitheoirí na ndaoine atá i gceist a chur ar an eolas**

Ní mór dul i mbun plé leis na scoláirí atá i gceist agus lena dtuismitheoirí tráth nach faide ná 20 lá scoile tar éis na teagmhála tosaigh chun athbhreithniú a dhéanamh ar an dul chun cinn tar éis na hidirghabhála tosaigh. I measc na ngnéithe tábhachtacha ar fiú machnamh a dhéanamh orthu mar chuid den athbhreithniú tá cineál na hiompraíochta, éifeachtacht na straitéisí a úsáideadh chun dul i ngleic leis an iompraíocht bhulaíochta agus an caidreamh idir na scoláirí a bhí i gceist. Fiú má tá deireadh leis an iompraíocht bhulaíochta, d'fhéadfadh sé go mbeadh maoirseacht agus tacaíocht leanúnach de dhíth ar an scoláire a d'fhulaing iompraíocht bhulaíochta agus ar an scoláire a léirigh an iompraíocht araon. D'fhéadfadh sé roinnt ama a thógáil nó go mbeidh an caidreamh socair agus go mbeidh tionchar ag na tacaíochtaí. I gcásanna áirithe, d'fhéadfadh sé nach ndéanfar an caidreamh a athbhunú mar a bhí sé roimh an iompraíocht bhulaíochta riamh.

Mura mbeidh deireadh tagtha leis an iompraíocht bhulaíochta, ba chóir don mhúinteoir athbhreithniú a dhéanamh ar na straitéisí a úsáideadh i gcomhairle leis na scoláirí agus na tuismitheoirí agus aontú ar bhualadh le chéile arís thar thréimhse ama chomhaontaithe go dtí go dtiocfaidh deireadh leis an iompraíocht bhulaíochta. Más léir go bhfuil an scoláire a bhfuil an iompraíocht bhulaíochta á léiriú aige/aici ag leanúint den iompraíocht a léiriú, ba chóir don scoil smaoineamh ar úsáid a bhaint as na straitéisí chun déileáil le hiompraíocht

mhíchuí dá bhforáiltear i gCód Iompair na scoile. Má chuimnítear ar smachtbhannaí a úsáid, is ceist é seo idir an scoláire ábhartha, a t(h)uismitheoirí agus an scoil.

Bainfidh an scoil úsáid as na cuir chuige seo a leanas chun tacú leo siúd a ndéanfar bulaíocht orthu, iad siúd a bheidh mar fhinné agus iad siúd a léireoidh iompraíocht bhulaíochta (féach Caibidil 6 de ghnásanna Bí Cineálta):
Tá sé tábhachtach go mbeadh foireann na scoile cóir agus seasmhach sa chur chuige chun dul ngleic le hiompraíocht bhulaíochta. Teastaíonn tacaíocht ón scoláire a bhfuil iompraíocht bhulaíochta á fulaingt aige/aici agus ón scoláire a léiríonn an iompraíocht bhulaíochta araon.
Tá sé tábhachtach go rachfaí i mbun plé leis an scoláire a bhfuil iompraíocht bhulaíochta á fulaingt aige/aici gan mhoill chun go mothódh sé/sí go bhfuil tacaíocht á fáil aige/aici, ar a s(h)uaimhneas, agus sábháilte. Ba chóir d'fhoireann na scoile na tacaíochtaí a theastaíonn ón scoláire a bhfuil iompraíocht bhulaíochta á léiriú aige/aici a aithint chun deacrachtaí gaolmhara a bhainistiú níos éifeachtaí agus chun a chinntiú go ndéantar freastal ar a riachtanais.
Níltear ag súil go ndéileálfaidh scoil le hiompraíocht bhulaíochta a tharlaíonn nuair nach mbíonn scoláirí faoi chúram nó faoi fhreagracht na scoile. Sa chás go mbíonn tionchar ag an iompraíocht bhulaíochta sin ar scoil, áfach, tá iallach ar scoileanna tacú leis na scoláirí atá gceist. I gcás go leanann an iompraíocht bhulaíochta ar aghaidh sa scoil, ba chóir do scoileanna déileáil leis de réir a bpolasaí Bí Cineálta.

Déanfar gach iompraíocht bhulaíochta a thaifeadadh. San áireamh ansin beidh an cineál iompraíochta, cá háit agus cathain a tharla sé, agus dáta an chaidrimh le scoláirí agus tuismitheoirí. Déanfar na gníomhaíochtaí agus na tacaíochtaí comhaontaithe chun dul ingleic le hiompraíocht bhulaíochtaa dhoiciméadú. Más ábhar imní í an iompraíocht bhulaíochta maidir le cosaint leanaí déileálfar leis an gceist gan mhoill de réir Gnásanna um Chumhdach Leanaí do Bhunscoileanna agus d'lar-bhunscoileanna.

Mír D: Maoirseacht:
Cuirfidh an príomhoide uasdátú ar iompraíocht bhulaíochta i láthair ag gach cruinniú den Bhord Bainistíochta. San áireamh san uasdátú seo beidh líon na neachtraí iompraíochta bulaíochta a tuairiscíodh ón gcruinniú deireanach, líon na neachtraí leanúnacha agus líon iomlán na neachtraí ó thús na scoilbhliana. Sa chás gur tharla eachtraí iompraíochta bulaíochta, cuirfidh an príomhoide uasdátú ó bhéal ar fáil freisin lena náirítear nuair is ábhartha, eolas a bhaineann le treochtaí agus patrúin a aithníodh, straitéisí a úsáideadh chun dul i ngleic leis an iompraíocht bhulaíochta agus aon straitéisí níos leithne chun iompraíocht bhulaíochta a chosc agus dul i ngleic léi. Níl eolas pearsanta ná aitheantais san uasdátú seo.

Tá an polasaí seo ar fáil do phobal na scoile ar shuíomh idirlín na scoile agus ina chóip chrua ach é a iarraidh. Tá leagan den pholasaí seo atá in oiriúint do scoláirí ar taispeáint sa scoil agus tá sé ar fáil freisin ar ár suíomh gréasáin agus ina chóip chrua ach é a iarraidh.
Déanfar an polasaí seo agus a chur i bhfeidhm a athbhreithniú ar bhonn bliantúil nó a luaithe agus is indéanta tar éis athrú ábhartha a bheith ann in aon ábhar dá dtagraíonn an polasaí seo.

Sínithe:

Rónán Ó hÓgartaigh **23/03/26**

Cathaoirleach an Bord Bainistíochta

Fionnuala de Chnoic **23/03/26**

Príomhoide